

Politická a společenská situace po bitvě na Bílé Hoře

- násilná a bezohledná katolizace země -> emigrace evangelistů
- projevování úcty svatým: sv. Václav, sv. Vojtěch aj., ale hlavně kult sv. Jana Nepomuckého a mariánský kult
- monopol na vzdělání má prakticky jen jezuitský řád

Znaky barokní literární tvorby

- zrovnoprávnění němčiny s češtinou
- okleštění stavovských svobod
- kněžská, především jezuitská literatura – kazatelská próza
- kancionály, duchovní poezie, dějepisná próza, kuchařky, kalendáře, knížky lidového čtení a kramářské tisky

Rozdělení literatury

- do 50. let 17. stol. (doznívá humanismus, završeno dílem Komenského)
- od 70. let 17. stol. (národní obrození, velký náboženský vliv, kultura vládnoucí vrstvy)

1) exulantská

2) oficiální

3) lidová a pololidová

oficiální literatura

Bedřich **Bridel**

Tomáš Jan **Pěšina** z Čechorodu

Antonín **Koniáš**

Bohuslav **Balbín**

Adam Václav **Michna** z Otradovic

Václav Jan **Rosa**

Felix **Kadlinský**

Adam Václav Michna z Otradovic

- varhaník, učitel, autor písňových textů a melodií
- milostná a přírodní lyrika, radostná, klidná, láska k náboženským postavám

ČESKÁ MARIÁNSKÁ MUZIKA

LOUTNA ČESKÁ

Bedřich Bridel

- jezuitský kněz, profesor, básník, překladatel (+psal koledy a legendy)
- zemřel na mor při ošetřování nakažených

CO BŮH? ČLOVĚK? – lyrická báseň o poměru člověka k Bohu

ŽIVOT SV. IVANA

Felix Kadlinský

- profesor na jezuitské koleji
- představitel alamodové poezie (užívání románských slov, galantních obrátů, snaha o co nejemnější vyjadřování)

ZDOROSLAVÍČEK – sbírka duchovní poezie; o tom, jak je duši krásně

purismus - snaha o udržení čistoty jazyka projevující se odmítáním cizích jazykových vlivů (brusičství)

Václav Jan Rosa

- básník, jazykovědec

ČECHOŘEČNOST - latinsky psaná puristická mluvnice

Bohuslav Balbín

- jezuitský kněz, učitel

- ke stáří ochrnul a oslepl (svá díla diktoval)

ROZMANITOSTI Z HISTORIE KRÁLOVSTVÍ ČESKÉHO – 10 svazků, latinsky

OBRANA JAZYKA SLOVANSKÉHO, ZVLÁŠTĚ ČESKÉHO

Exilová literatura

Jan Amos Komenský

Pavel Stránský ze Stránky

Pavel Skála ze Zhoře

Jan Amos Komenský

- biskup jednoty bratrské, filosof, pedagog, historik, překladatel

- byl nucen kvůli evangelickému vyznání opustit zemi

- dlouho učil na gymnáziu v Lešně (Polsko)

- žil v Anglii, Švédsku, nakonec se usadil v Amsterdamu, zde r. 1620 umírá

O SIROBĚ (=útěšné spisy)

HLUBINA BEZPEČNOSTI – svět je přirovnáván k blouznivě se otáčejícímu kolu. Kdo se chce vyhnout zmatkům, musí se držet středu, tedy Boha. A čím více je člověk od něj, tím je „kolotání“ větší.

DIVADLO SVĚTA – nedokončený encyklopedický spis, který byl věnován popisu kosmu, přírody, zeměpisu a lidských dějin

MOUDROST STARÝCH ČECHŮ

KŠAFT UMÍRAJÍCÍ MATKY JEDNOTY BRATRSKÉ – kšaft = poslední vůle; jinotajné dílo, v němž „matka“ jednota bratrská promlouvá před svou smrtí v cizině ke svým rozptýleným dětem a odkazuje jim všechno své duchovní bohatství. Toto dílo vlastně utěšuje a morálně posiluje církev odsouzenou k zániku. Obsahuje i proroctví o budoucí politické samostatnosti českého lidu

SVĚT V OBRAZECH – původně učebnice latiny a ve své podstatě se jedná o zkrácenou verzi knihy Dveře jazyků otevřené. Převratnou novinkou je obrazový doprovod k textům, kterým tak byla naplněna jeho zásada názornosti

LABYRINT SVĚTA A RÁJ SRDCE – rozsáhlá alegorická skladba, kritizuje stav společnosti

hlavní postavou je poutník, který prochází světem, aby si v něm vybral vhodné povolání, je provázen Vševědem Všudybylem a Mámením, postupně poznává, že všude je jen neupřímnost, podvody a zlořád, uchyluje se proto do ráje srdce (tzn. do samoty a k Bohu)

pedagogické dílo

DIDAKTIKA – česky psáno; návrh jednotné a obecné školní soustavy. Tato kniha se stala konceptem latinské **VELKÉ DIDAKTIKY**

VELKÁ DIDAKTIKA – první systematické dílo o výchově a vzdělání, které je považováno za základ pedagogiky jakožto vědy. Hned zkraje je třeba podotknout, že některé jeho myšlenky nejsou zcela původní a že autor se inspiroval u svých předchůdců i současníků. Práce je však průkopnická svou systematickostí a snahou vybudovat z pedagogiky vědeckou soustavu. Kniha byla přeložena do všech evropských jazyků a svým návrhem na kompletní přebudování školství se stala přelomovým dílem

DVĚŘE JAZYKŮ OTEVŘENÉ – učebnice latiny, která byla současně encyklopedickým dílem. Vybral 7300 latinských slov a sestavil z nich 1000 vět. Rozděleny tak, aby poučovaly o vzniku světa, přírodě, o lidském těle, umění, náboženství atd.

INFORMATORIUM ŠKOLY MATEŘSKÉ

Lidová a pololidová tvorba

- šíří se starší pověsti (místní, rodové, hrdinské), legendární pověsti, nové pověsti, proroctví, pohádky, lidové písně, balady, kramářské písně
- pololidová tvorba je sepisována a často je znám i autor
- písmácká lit. – zapisování událostí laickými, zejména venkovskými autory (např. Paměti od J. F. Vaváka)

Drama

- krátké frašky – terčem posměchu bývá hloupý sedlák a jeho hamižná manželka
- loutkové divadlo – polovina 17. stol., **Matěj Kopecký** (18. stol.)